

Asia: VN/1680/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi puoluelain muuttamisesta (sähköinen palvelu puolueen perustamiseen)

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausuntonne luonnoksesta hallituksen esitykseksi puoluelain 3 §:n muuttamisesta

Sähköisen asioinnin osalta

Yhdistyksen rekisteröimisen sekä kannattajakorttien keräämisen helpottaminen on demokratian edistämisen kannalta kannatettava tavoite. Sähköinen asiointi helpottaa ja madaltaa kynnystä puolueen rekisteröimiselle.

Sähköinen asiointimahdollisuus tulee käsin täytettävien kannattajakorttien keräämisen ohelle, jonka seurauksena käsin kerättävien korttien ja niiden allekirjoitusten tarkastamiselle jää enemmän resursseja oikeusministeriössä.

Väärentämisen mahdollisuus siis säilyisi edelleen käsin täytettävien kannattajakorttien osalta, mutta epäselvien kannattajakorttien tutkimiseen olisi muutoksen myötä paremmin aikaa. Tämä saattaa vähentää paitsi väärennysyrityksiä, myös väärennettyjen kannattajakorttien hyväksymistä. Ennaltaehkäisevä vaikutus voi olla jopa merkityksellisempi, koska tosiasiaa on erittäin hankalaa varmistua siitä, että kortissa mainittu henkilö on itse kortin allekirjoittanut.

Kannattajakorttien tarkastamisesta oikeusministeriölle aiheutuva taakka on tosiasiaa kuitenkin melko pieni, kun otetaan huomioon rekisteröityjen puolueiden määrä vuositasona.

Korostamme, että sähköisen asioinnin lisääminen edellyttää aina tietoturvasta ja -suojasta huolehtimista. Kannattajakorttien sähköisen allekirjoittamisen osalta on kaikissa tilanteissa vahvalla tunnistautumisen varmistettava äänioikeutetun henkilöllisyys.

Kannattajakorttien keräämisajan osalta

Hallituksen esityksessä kannatusilmoitusten keräämiseen käytettävissä olevaa aikaa ehdotetaan lyhennettäväksi vuodesta kuuteen kuukauteen.

Koska sähköinen asiointi nopeuttaa ja helpottaa keräämistä, voidaan perustellusti lyhentää keräysaikaa esitetyn mukaisesti. Sähköisen asioinnin mahdollistamisen ja keräysajan lyhentämisen yhteisvaikutuksena voidaan pitää sitä, että puolueen perustaminen kuitenkin helpottuu nykyisestä. Muutos ei vaikeuta kannattajamäärän saavuttamista. Toteamme kuitenkin, että keräysajan lyhentämisen perusteluksi olisi hyvä olla muitakin perusteita, kuin pelkästään vetoaminen sähköisen keräämisen tehokkuuteen. Yhtenä lisäperusteena voitaneen pitää sitä, että kynnys puolueen perustamiseksi ei saa myöskään olla liian matala.

2. Voimassa olevan puoluelain 2 §:n 1 momentin mukaan rekisteröitävällä puolueella tulee olla 5000 eduskuntavaaleissa, kuntavaaleissa tai europarlamenttivaaleissa äänioikeutettua kannattajaa. Nyt lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa ei ole ehdotettu muutosta vaadittujen kannatusilmoitusten määrään. Sen sijaan kannatusilmoitusten keräämiseen käytettävissä olevaa aikaa on ehdotettu lyhennettäväksi yhdestä vuodesta puoleen vuoteen. Mitä mieltä olette puolueen rekisteröimiseen edellytettujen kannatusilmoitusten määrästä ottaen huomioon sen, mitä esitysluonnoksessa ehdotetaan?

Koska kannattajailmoitusten keräämistä helpotetaan, pidämme perusteltuna pitäytyä nykyisessä puolueen rekisteröimiseen vaadittavien kannattajailmoitusten määrässä. Ottaen huomioon puolueiden keskeisen mahdollisuuden asettaa eri vaaleissa ehdokkaita, niin perustettavalta puolueelta on rekisteriin päästökseen syytä odottaa sen nauttivan tietyn suuruista kannatusta äänioikeutettujen keskuudessa. Kannattajamäärävaatimus myös osaltaan pitää huolta siitä, että kyseenalaisilla perusteilla perustettavilla puolueilla on tietty kynnys ylitettävänä ennen rekisteriin pääsemistä.

Tässä yhteydessä korostamme, että nykyisen lainsäädännön vaatimuksesta liittyen puolurekisteriin merkittävän yhdistyksen sääntöjen vaatimukseen, että sen päätöksenteossa ja toiminnassa noudatetaan kansanvaltaisia periaatteita, on pidettävä kiinni. Oikeusministeriön on myös kiinnitettävä tarkkaa huomiota rekisteröintihakemuksen liitteenä oleviin asiakirjoihin ennen niiden hyväksymistä ja keräysluvan antamista.

3. Jos tämän hallituksen esityksen mukainen laki hyväksytään, oikeusministeriön tarkoitus on jatkaa hanketta siten, että sen toisessa vaiheessa mahdollistettaisiin samantyyppinen sähköinen kannatustenilmaisu myös vaalien valitsijayhdistysten perustamisessa. Tarvittavat vaalilain (714/1998) muutokset tehtäisiin myöhemmin. Mitä mieltä olette tästä?

Jos kannatatte ehdotusta, voitte alustavasti arvioida myös valitsijayhdistysten kannattajamäärien

soveltuvuutta sähköisen menettelyn jälkeen. Tällä hetkellä tarvitaan vaalilain mukaan eduskuntavaaleissa valitsijayhdistyksen perustamiseksi vähintään 100 vaalipiirissä äänioikeutettua kannattajaa ja kuntavaaleissa vähintään 10 kunnassa äänioikeutettua kannattajaa sekä europarlamenttivaaleissa vähintään 2000 äänioikeutettua kannattajaa. Presidentinvaalin valitsijayhdistyksen kannattajamäärävaatimus on 20 000 äänioikeutettua ja siitä säädetään perustuslain 54 §:n 3 momentissa.

Edellä todetun perustella pidämme perusteltuna mahdollistaa tulevaisuudessa myös sähköinen kannatustenilmaisu vaalien valitsijayhdistysten perustamisessa. Ennen hankkeen jatkamista olisi kuitenkin syytä seurata nyt esitettyjen muutosten vaikutuksia. Toteamme, että mielestämme nykyisiä kannattajamäärävaatimuksia ei ole syytä muuttaa, ainakaan alaspäin.

Lampinen Tuula
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue